

УДК 004.9+005.5

*Тимчук О. Г., здобувач вищої освіти;
Потапова Н. А., канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

РИЗИКИ В УПРАВЛІННІ ІТ-ПРОЄКТАМИ

Ключові слова: ІТ-проект, управління ІТ-проектом, ризик, невизначеність, ідентифікація ризиків.

Вступ. У процесі управління ІТ-проектами ризики виникають внаслідок об'єктивних та суб'єктивних чинників. Непередбачуваність подій відображується на змінах запланованих характеристик ІТ-проектів, що обумовлює розробку механізмів управління змінами в межах проектного середовища. Наслідки ризиків ототожнюються з природою їх виникнення, тобто змістовим наповненням та метриками оцінок. Адекватна ймовірнісна оцінка прийнятих рішень за умов ризиків визначає стабільність операційних проектних процесів та забезпечує стійкий психологічний клімат командного управління. Тому обґрунтованість питань природи та характеристики ризиків залишається одним із ключових напрямів управління ІТ-проектами.

Актуальність. Реальність впровадження проектів так чи інакше пов'язана з невизначеністю, хибна оцінка якої призводить до функціональних та фінансових втрат. Внаслідок несприйняття ризиків виникають ситуації операційних запізнь та зсуви календарних графіків, що загрожує виникненням конфліктів та знищенням репутації. Зважаючи на важливість оцінювання ризиків, актуальним залишаються дослідження щодо чинників їх виникнення, уточнення категорій, метрик та механізмів управління.

Оцінка проекту передбачає, що всі вихідні дані, зокрема грошові потоки, відомі або можуть бути точно визначені. Насправді так рідко буває. Параметри, що визначають величину грошового потоку, можуть відхилитися від очікуваного значення [1].

В інвестиційному та фінансовому менеджменті ризик визначається як ступінь невизначеності в отриманні очікуваного прибутку від інвестицій. Проектним ризиком також називають ступінь невизначеності в досягненні очікуваної прибутковості під час реалізації проекту, а також погіршення кінцевих результатів проекту через невизначеність. У кількісному вираженні ризик зазвичай визначається як зміна числових показників проекту [2].

Класифікація проектних ризиків в ІТ-компаніях за однією категорією неможлива. Однак можна виділити основні ризики, які властиві майже усім ІТ-проектам: маркетинговий ризик, ризик недотримання календарного графіку проекту, ризик перевищення бюджету проекту та загальний ризик.

Маркетинговий ризик – це ризик втрати прибутку через зниження обсягів продажів або цін реалізації. Цей ризик може бути наслідком неприйняття ринком нового продукту або надто оптимістичної оцінки майбутніх продажів.

Ризик недотримання графіків проєкту і перевищення бюджету проєкту може бути об'єктивним (зміни в митному законодавстві, що призводять до затримок вантажів під час проходження обладнання через митницю) або суб'єктивним (недостатня і непослідовна деталізація заходів з реалізації проєкту). Ризик недотримання термінів реалізації проєкту призводить до збільшення термінів його окупності та недоотримання доходів.

Загальні ризики включають ризики, пов'язані із зовнішніми факторами, як-от коливання валютних курсів та процентних ставок, а також зростання або падіння рівня інфляції. Ці ризики також включають ризик посилення конкуренції в ІТ-секторі через загальний економічний розвиток країни та ризик появи нових гравців на ринку [3]. Слід зазначити, що такі ризики можуть виникати як для окремих ІТ-проєктів, так і для ІТ-компанії загалом.

Оцінка ризиків здійснюється в процесі планування проєкту і включає якісний та кількісний аналіз. За результатами реалізації проєкту збирається статистика ризикових ситуацій відповідно до попередньо визначених метрик. Накопичення статистики дає змогу ідентифікувати ризики та управляти ними. Якщо невизначеність проєкту занадто висока, він відправляється на доопрацювання, після чого проводиться повторна оцінка ризиків. Якісний аналіз ризиків є важливою частиною управління проєктами і допомагає проєктним командам розпізнавати та розуміти негативні і позитивні наслідки, які можуть виникнути під час роботи над проєктом. Кількісний аналіз ризиків необхідний для оцінювання найважливіших факторів невизначеності ІТ-проєкту.

Заходами реагування на ризик є проведення контролю за процесами ІТ-компанії та інформаційного аудиту. Під час виявлення внаслідок оцінки ризиків перевищення залишкового впливу необхідним є передбачення відповідних дій реагування [2].

Висновки

Отже, систематизація чинників та категорій ризиків ІТ-проєктів залишається однією з основних проблем управління ІТ-проєктами. Оцінка ризиків дає змогу сформувавши ефективний механізм реагування на зміни ринкового середовища та забезпечення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Кравченко В. А. Виявлення та опис підприємницьких ризиків: практичний алгоритм для українського бізнесу. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. № 1(3). С. 63–70.
2. Нечаєва І. А., Дьордій Є. А. Управління ризиками підприємства в секторі ІТ-послуг як інструмент підвищення його конкурентоспроможності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6797>
3. Горобинська М. Ризики в інноваційній діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/370/357>